

Insekticiderna snart utfasade från svenskt skogsbruk – hur har det gått till?

Göran Nordlander¹

¹Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Institutionen för ekologi, Box 7044, 750 07 Uppsala
E-post: Goran.Nordlander@slu.se

Insekticider används i det svenska skogsbruket nästan enbart för behandling av barrträdplanter som skydd mot gnag av snytbagge (*Hylobius abietis*). Årligen planteras ca 350 miljoner barrträdplanter och av dessa behandlas ca 150 miljoner med något sorts skydd mot snytbagge. Denna skyddsbehandling har fram till de senaste åren i huvudsak inneburit förebyggande insekticidbehandling i plantskolan före plantering (två syntetiska pyretroider och två neonikotinoider är idag godkända för ändamålet).

Sedan 2010 har vi emellertid upplevt en enastående utveckling där alternativa, icke-kemiska skyddsmetoder succesivt ersätter insekticiderna för skydd av skogsplanter. De nya skydden består av olika beläggningar på stammen eller en hylsa kring plantan, som rent fysiskt skyddar plantorna från insektsgnag. Idag används icke-kemiska metoder för nästan hälften av de skyddade plantorna och inom några få år bedöms insekticidanvändningen vara i stort sett utfasad inom svenskt skogsbruk.

Vad är det då som har lett till denna utveckling och varför har den kunnat ske nu?
Jag ser följande faktorer som i samverkan varit avgörande:

- 1) Skogsbruket har genom Skogsbrukets Plantskyddskommitté under en längre tid finansierat forskning och utveckling inom det s. k. Snytbaggeprogrammet. Detta har bidragit till utveckling av icke-kemiska plantskydd men även till en rad anpassningar inom skogsskötseln för att minska risken för skador av snytbagge. Tillämpningen av de nya forskningsresultaten har i stor utsträckning underlättats av de plattformar för informationsutbyte och dialog mellan skogsbruk och forskning som byggts upp inom Snytbaggeprogrammet.
- 2) Några större skogsföretag har vågat gå före och satsa på de nya skydden, framför allt några olika beläggningar på plantans stam. Eftersom det handlar om betydande investeringar i maskinutrustning har det varit viktigt att någon större aktör tagit risken och sen kunnat visa att det verkligen är möjligt att storskaligt producera och praktiskt använda de nya skydden.
- 3) Svenska FSC har drivit frågan att fasa ut insekticiderna från skogsbruket och har etablerat en framgångsrik process för att nå detta mål. Certifierade företag har årligen fått redovisa hur de ska minska sin användning av insekticidbehandlade planter. När de certifierade företagen visat vägen blir det efter hand sannolikt allt svårare för övriga att inte följa efter.